

NÚRIA DE DALMASES I BALAÑA

(Barcelona, 27 de març de 1950 - 26 de març de 2023).
Catedràtica del Departament d'Història de l'Art

Núria de Dalmases fou la meva mestra en Història de l'Art i, amb el temps, una bona amiga. La relació que vaig tenir amb ella durant més de trenta anys estigué marcada per l'admiració i l'exigència, des que vaig cursar l'assignatura Història de l'Art Català Medieval amb ella l'any 1983 fins al 2013, quan jo era director del Departament i havia signat amb recança la seva prejubilació per motius de salut. Després, fins a la seva mort, la relació s'anà distanciant progressivament fins que la malaltia imposà un respectuós i dolorós silenci.

La personalitat de la Núria era forta i marcadament vocacional com a professora universitària en totes les seves facetes: docència i mestratge, recerca, divulgació científica, gestió universitària i compromís social i cultural amb el país.

En docència i mestratge la Dra. de Dalmases impartí des que ingressà com a professora al Departament d'Història de l'Art, a la dècada del 1970, un ampli ventall d'assignatures d'Història de l'Art Medieval, ensenyant prioritàriament matèries obligatòries com l'Art Català Medieval i optatives com l'Orfebreria Catalana Medieval (la seva especialitat doctoral). Els seus enfocaments partien del concepte «d'interrelació de les arts» i d'una visió central de l'obra d'art dins dels contextos històrics i geogràfics, prioritzant l'arquitectura com a gran contenidor de la creació artística. Metodològicament, implicava l'alumne en la crítica historiogràfica i el feia treballar en l'elaboració del que anomenava «estats de la qüestió» sobre temàtiques complexes o monogràfiques. Així, personalment, recordo plantejaments innovadors a classe sobre els marcs cronològics de monuments com Sant Pere de Rodes o les esglésies de l'antic bisbat d'Egara, abans que els estudis actuals situessin definitivament aquests conjunts arquitectònics en períodes primerencs de l'Alta Edat Mitjana o la Tardo Romanitat, respectivament.

MATÈRIA, NÚM. 23, OCTUBRE 2024
ISSN 1579-2641, p. 49-51

Pel que fa al mestratge, dirigí nombroses tesines i tesis doctorals, especialment sobre temes d'orfebreria i d'arquitectura. També s'implicà amb alguns deixebles en l'obtenció de beques predoctorals per a l'elaboració de sengles tesis, destacant en arquitectura la tesi sobre la catedral de Palma de Mallorca de Joan Domenge (actual catedràtic del Departament) i la de Victòria Almuní sobre la catedral de Tortosa. En orfebreria, dirigí la tesi doctoral de Lourdes de Sanjosé sobre argenteria de Llemotges. Pel que respecta a mi, em dirigí en darrera etapa la meua tesi doctoral sobre manuscrits il·luminats catalans, tesi que havia començat amb el seu antic marit Antoni José Pitarch. L'interès de la Núria per l'esmalteria la feia receptiva a l'art de la miniatura librària.

En recerca i divulgació científica, la catedràtica Núria de Dalmases destacà en els seus estudis d'orfebreria medieval a la Corona d'Aragó i en publicà nombrosos llibres i articles en revistes científiques i catàlegs d'exposicions, sobresortint la seva tesi doctoral editada el 1992 per l'Institut d'Estudis Catalans i guardonada amb el Premi Puig i Cadafalch: *Orfebreria Catalana Medieval: Barcelona 1300-1500*, 2 vols. IEC, 1992. Treballà també les arts de l'objecte i, juntament amb el seu antic marit, obtingué una beca de la Fundació March per escriure l'opuscle *Arte e industria en España, 1774-1907*, Barcelona, Ed. Blume, 1982. Com a obra general, i també amb Antoni José Pitarch, fou coautora dels tres primers volums de la *Història de l'Art Català*, dedicats respectivament a les arts del Romànic (segles X-XII), del segle XIII i del Gòtic (segles XIV i XV), publicats per Edicions 62 entre els anys 1984 i 1986. En aquests opuscles, els autors abastaren estats de la qüestió actualitzats sobre l'art català medieval i en feren una nova obra de síntesi que mancava des de l'any 1961, quan l'editorial Aymà havia publicat el seu *L'art català*. La Núria, ja en solitari, col·laborà en l'obra *L'Art Gòtic a Catalunya* del Grup Enciclopèdia Catalana, coordinant el volum sobre «Arts de l'Objecte», on en redactà el capítol d'orfebreria (2008). En l'àmbit de la gestió de la recerca fou des del 1996 membre numerària de la Secció Històrico-Arqueològica de l'Institut d'Estudis Catalans, on encapçalà una línia de recerca en orfebreria catalana.

Cal remarcar també el compromís acadèmic i universitari de la Núria. Durant sis anys fou la Directora del Departament d'Història de l'Art de la Universitat de Barcelona i des d'aquesta responsabilitat endegà una bona tasca de renovació i enfortiment organitzatiu del departament a la Facultat de Geografia i Història, posant-hi les bases perquè els seus successors fessin la transició a la nova seu del Raval.

El compromís universitari de Núria de Dalmases transcendí l'acadèmia i s'amplià amb la seva implicació en la salvaguarda del patrimoni històric i artístic. En aquest sentit, formà part del Consell Assessor del Patrimoni

del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, com també de la Comissió Territorial del Patrimoni Cultural de Barcelona. També fou membre del patronat de la Fundació Institut Amatller d'Art Hispànic i assessorà en temes patrimonials l'Arquebisbat de Barcelona.

Per acabar, em resta dir com amic de la Núria que ella fou una dona molt treballadora i lluitadora. Fou fidel als seus deixebles amb dedicació no exempta de rigor i exigència; jo mateix en soc testimoni. A banda dels temes professionals, fou mare de tres fills i els pujà malgrat algunes dificultats que li deparà la vida. Malauradament, la mort li sobrevingué encara jove; una llarga malaltia estroncà una carrera professional que segur hagués tingut bons horitzons per albirar. Descansi en pau.

Gaspar Coll i Rosell
Professor jubilat i antic
Director del Departament d'Història de l'Art
de la Universitat de Barcelona
gasparcoll@ateneu.ub.edu
<https://orcid.org/0000-0002-7806-7403>

Aquest article ha estat publicat originalment a **Matèria. Revista internacional d'Art** (ISSN en línia: 2385-3387)

Este artículo ha sido publicado originalmente en **Matèria. Revista internacional d'Art** (ISSN en línea: 2385-3387)

This article was originally published in **Matèria. Revista internacional d'Art** (Online ISSN: 2385-3387)

MATÈRIA

Revista internacional d'Art

Els autors conserven els drets d'autoria i atorguen a la revista el dret de primera publicació de l'obra.

Els textos es difondran amb la llicència de Reconeixement-NoComercial-SenseObraDerivada de Creative Commons, la qual permet compartir l'obra amb tercers, sempre que en reconeguïn l'autoria, la publicació inicial en aquesta revista i les condicions de la llicència, i sempre que no es faci un ús comercial o es creïn obres derivades sense el permís del titular dels drets d'autor: <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/deed.ca>

Los autores conservan los derechos de autoría y otorgan a la revista el derecho de primera publicación de la obra.

Los textos se difundirán con la licencia de Atribución-NoComercial-SinDerivadas de Creative Commons que permite compartir la obra con terceros, siempre que éstos reconozcan su autoría, su publicación inicial en esta revista y las condiciones de la licencia, y siempre que no se haga un uso comercial o se creen obras derivadas sin el permiso del titular de los derechos de autor: <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/deed.es>

The authors retain copyright and grant the journal the right of first publication.

The texts will be published under a Creative Commons Attribution-Non-Commercial-NoDerivatives License that allows others to share the work, provided they include an acknowledgement of the work's authorship, its initial publication in this journal and the terms of the license. Also, the material may not be used for commercial purposes, nor create derivate work without the copyright owner's permission: <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/deed.en>

